

Utviklingstrender: Styrking av organisasjonens effektivitet og relevans

Til grunn for UNEPs arbeid ligger toårige budsjett og arbeidsprogram, som vedtas av styret. Det er imidlertid en utfordring at det vedtatte kjernebudsjettet (Miljøfondet) utgjør under halvparten av UNEPs totale midler. Frivillige tilleggsmidler med ulik grad av øremerking utgjør mer enn 50 prosent og har derfor også innvirkning på prioriteringene. Den administrative tilknytningen til FN som et program og ikke en særorganisasjon er også nevnt som årsak til manglende fleksibilitet i forhold til forventet kostnadseffektivitet. For å møte disse utfordringene og verdenssamfunnets forventninger til FN's effektivitet er organisasjonen i ferd med å legge om til mer resultatbasert forvaltning og styring og har dialog med medlemsland om overgang til mindre øremerket finansiering. Utviklingen de siste årene har gått i retning av et styrket miljøfond, mindre grad av øremerking fra givere og en utvidet giverbase.

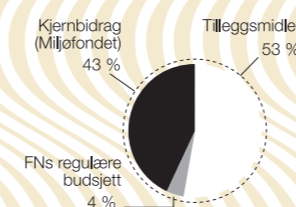
Balistrategien om økt kapasitetsbygging i utviklingsland er de senere år blitt integrert i UNEPs arbeidsprogram i tråd med ønsker fra en rekke utviklingsland. Rekordstor deltakelse til de siste års ministermøter kan tyde på at organisasjonen oppfattes som mer relevant for medlemslandene.

Evalueringer har vist at UNEPs programmer kan være vel ambisiøse i forhold til ressurser og personell. I en tid da miljøspørsmål er høyt oppe på den globale dagsorden er det en utfordring for organisasjonen å unngå å spre seg på for mange nye områder, noe som lett kan gå på bekostning av kjernefunksjonene slik disse er nedfelt i UNEPs mandat. Som et relativt lite FN-program er det viktig at UNEP utnytter sin mulighet til å fungere katalytisk og søke å oppnå resultater gjennom samarbeid med større og mer operasjonelle multi-laterale organisasjoner, framfor å strekke egne ressurser for tynt. På landnivå bør erfaringene fra «Ett FN» være et godt utgangspunkt for videreutvikling av miljør samarbeid med andre FN-organisasjoner, spesielt UNDP.

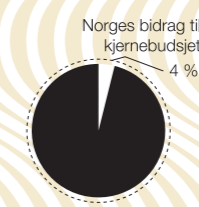
UNEP

I. Faktadel

FNS MILJØPROGRAM



NORGE OG UNEP



Type org.: Frivillig finansiert FN-program

Hovedkvarter: Nairobi (6 regionkontorer)

Leder: Achim Steiner (Tyskland) (2006-)

Internettadresse: www.unep.org

Styremøter i 2010-2011:

24.-26. feb 2010, spesisesjon/ministermøte, Bali, Indonesia
21.-25. feb 2011, regulær sesjon/ministermøte, Nairobi, Kenya

Totale ressurser 2008: Totalt: NOK 1,390,5 mrd.

Kjernebidrag: 43 prosent (NOK 596,7 mill)

Tilleggsmidler: 53 prosent (NOK 737,7 mill)

FNs regulære budsjett: 4 prosent (NOK 56,1 mill)

Norge i styret: Norge er kandidat til styret fra 2012-2015

Norske ansatte: 9 (2009)
(hvorav to på administrativt nivå og tre junioreksperter)

Hovedansvarlig departement: Miljøverndepartementet

Norges totale bidrag: Totalt: NOK 127 mill.
Kjernebidrag 13 % (NOK 16,2 mill) (miljøfondet)
Tilleggsmidler 87 % (NOK 110,8 mill) (bistandsmidler)

Norges bidrag til kjernebudsjettet: Norsk andel 3,94 %

Største givere av kjernebidrag:
Nederland, Italia, Storbritannia, Tyskland og USA

Største givere totalt:
Norge, Spania, Italia, Nederland og Tyskland

1 USD: 6,685 NOK. Alle tall fra 2008

Design og produksjon: Duga Design as / www.dugadesign.no Trykk: Arken kopi og digitaltrykk

Utenriksdepartementet
Besøksadresse:
7. juni-plassen/ Victoria Terrasse, Oslo

Postadresse:
Postboks 8114 Dep.
N-0032 OSLO

Ved spørsmål, kontakt FN-seksjonen på e-postadresse: fnsek@mfa.no
Profilarkene er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/FN/Faktaark



UTENRIKSDEPARTEMENTET

Mandat og virkeområder

Fremme internasjonalt miljør samarbeid og foreslå politikk-utvikling innen miljøområdet.

Fremme samordning av FN-systemet i miljøspørsmål, samt veilede og overvåke FN-systemets gjennomføring av miljø-relaterte aktiviteter.

Overvåke den globale miljøsituasjonen og følge med på hvordan internasjonale miljøproblemer håndteres av medlemslandene.

Fremme bidrag fra relevante internasjonale vitenskaps-miljøer til innhenting, vurdering og utveksling av miljø-informasjon.

Holde under oppsikt hvordan internasjonale og nasjonale miljøtiltak påvirker utviklingslandene og hvilke ekstrakostnader miljøprogrammer medfører for disse landene, for å sikre at slike programmer er i samsvar med landenes utviklingsplaner og prioriteringer.



UTENRIKSDEPARTEMENTET

Fremme utviklingen av internasjonal miljørett med sikte på en bærekraftig utvikling, samt bidra til utviklingen av gode samarbeidsrelasjoner mellom de internasjonale miljøkonvensjonene.

Fremme gjennomføringen av internasjonale avtaler og vedtak, overvåke og støtte gjennomføring av miljøprinsipper og –avtaler, samt stimulere til samarbeid mht. nye miljøtrusler.

UNEP s hovedmål og sentrale prioriteringer

UNEPs seks hovedprioriteringer, nedfelt i Medium Term Strategy for 2010-2013, er å:

- fremme klimatilpasning og lav- karbonutvikling,
- katastroforebygging,
- bærekraftig natur-ressursforvaltning basert på økosystemtenkning,
- styrket miljøstyresett,
- forsvarlig bruk og håndtering av kjemikaler og miljøgifter,
- bærekraftig produksjon og forbruk.

II. Vurderingsdel

Hovedlinjene i norsk politikk overfor UNEP

Norsk støtte til UNEP er et ledd i arbeidet for å gjennomføre tusenårsmålsagendaen og særlig tusenårs mål 7.

Norge legger spesiell vekt på å:

– Styrke UNEPs kompetanse og handlingsevne, særlig i utøvelse av kjernefunksjoner som utvikling av miljøpolitikk, fremme internasjonalt miljø samarbeid, overvåking av den globale miljøtilstanden og stimulere nasjonal oppbygging av kunnskap og bedre rammebetingelser for miljø.

– Styrke UNEPs bidrag til samordning av FN-systemets miljø- og klimaarbeid og sikre at UNEP deltar aktivt i FN-reform og inngår samarbeid med andre FN organer.

– Gjøre best mulig bruk av UNEP som møteplass for verdens miljøministere og som forum for komplekse sektorovergrepene miljø- og utviklingsspørsmål.

– Styrke UNEPs bidrag til kapasitetsbygging i utviklingsland (i henhold til «Baliplanen for kapasitetsbygging og teknologi-overføring»).

– Støtte UNEPs arbeid med å etablere et mellomstatlig panel for biodiversitet og økosystemtjenester (IPBES).

Norske initiativ

Norge inngikk i 2008 (som første giverland) en toårig program-avtale med UNEP uten mer øremerking enn en prosentvis fordeling mellom de seks prioriterte områdene i Medium Term Strategy. Dette har bidratt til å støtte opp om den interne reformprosessen i UNEP (og blir gjerne omtalt som «the Norway model»).

Norsk støtte har bidratt til å bringe UNEP inn i tettere samarbeid med andre FN-organisasjoner, bl.a. med UNDP om Poverty and Environment Initiative (PEI) og med UNDP og FAO om UNREDD (FNs program mot avskoging og skogforringelse). Norge støtter arbeidet i den UNEP-ledede Environment Management Group, og deltar i en nyopprettet høynivå-gruppe i UNEP-regi som skal foreslå reformer av det globale miljøstyresettet (International Environmental Governance, IEG).

Norge har vært en pådriver for å få i stand en juridisk bindende mellomstatlig avtale for å redusere kvikksølvutslipp. På UNEPs styremøte i februar 2009 ble man omsider enig om å starte forhandlinger om en slik avtale.

Organisasjonseffektivitet

UNEP startet i 2007 en intern reformprosess, som blant annet har gitt seg utslag i en ny Medium Term Strategy (MTS) 2010-2013 med seks tverrgående prioriterte programområder og omlegging i retning resultatbasert styring (Result Based Management). UNEP har utviklet et resultatbasert rammeverk, som inkluderer målsettinger, metoder for å overvåke innsats og etterprøve resultater samt systematisk rapportere til medlemslandene. Et mer hensiktsmessig og effektivt internt ledelsessystem og prosedyrer som tillater desentralisert beslutningstaking og prestasjonsmåling er introdusert.

UNEP står imidlertid fortsatt overfor utfordringer som må løses om omleggingen skal vise seg å bli fullt ut effektiv. Det er metodologiske utfordringer knyttet til å vise hvordan UNEPs aktivitet bidrar til å oppnå resultater, samt hvordan man kan tilskrive UNEP en viss andel av f.eks. globale resultater. Disse utfordringene blir ikke mindre av at hovedtyngden av UNEPs arbeid foregår på et overordnet og normativt nivå. UNEP er gjennom flere rapporter gjort oppmerksom på at evalueringsfunksjonen må styrkes og gjøres mer uavhengig for at UNEP skal kunne levere troverdige resultatbaserte rapporter til medlemslandene.

Det er først når UNEP skal rapportere på gjennomføring av arbeidsplan og budsjett for 2010-2011 til styrende organer at man vil få den første ordentlige test på hvordan organisasjonen har mestret omleggingen til resultatrapportering. I overgangsfasen vil Norge forsøke å bidra til denne omleggingen, bl.a. ved at UNEPs rapportering på Norges programavtale vil bli brukt som en «test case».

Relevans for resultater på landnivå

I motsetning til mange andre FN-organisasjoner har ikke UNEP egne landkontorer eller landprogram. Effekten på landnivå er bl.a. avhengig av i hvilken grad land kan gjøre nytte av UNEPs normative arbeid og deres kunnskapsformidling om endringer i den globale miljøtilstanden. UNEP har hatt en vesentlig rolle i utformingen av internasjonale miljøvern avtaler (MEA) og er sentral i den videre utviklingen av internasjonal miljørett.

En hovedutfordring for bedre resultatoppnåelse er for UNEP å bruke sin erfaringsbakgrunn til å knytte sammen koordinering av MEA-sekretariatene med sitt rådgivende arbeid på landnivå, for eksempel ved utarbeidelse av retningslinjer for miljølovgivningsarbeid og sin bistand til land som er på vei ut av konflikt.

En viktig rolle for UNEP er valg av indikatorer for overvåking av det globale miljøet, samt innsamling og videreformidling av miljøinformasjon til beslutningstagere på nasjonalt, regionalt og globalt nivå. UNEP tok i sin tid, sammen med WMO, initiativet til det internasjonale klimapanelet (IPCC), som i dag er en ledende leverandør av informasjon om de globale klimaendringene.

UNEP bidrar også med integrering av miljøpolitiske mål på landnivå, ofte i samarbeid med andre, mer operasjonelle, FN-organisasjoner. UNEPs samarbeid med FNs utviklingsprogram (UNDP) om integrering av fattigdoms- og miljø-målsettinger i nasjonale utviklingsplaner gjennom Poverty and Environment Initiative (PEI) har gitt gode resultater i flere land. Erfaringene fra dette arbeidet kan UNEP dra nytte av når organisasjonen nå deltar i samtlige åtte pilotland for «Ett FN». Et annet eksempel er UNEPs bidrag til nasjonal innsats mot avskoging og skogforringelse sammen med FNs utviklingsprogram (UNDP) og FNs landbruksorganisasjon (FAO) gjennom UNREDD.